

Põide valla teemaplaneering „Puhke-, virgestus- ja haljasalad“

Tornimäe 2015

Sisukord

1. SISSEJUHATUS.....	3
1.1 Seos Põide valla arengukavaga.....	3
2. PUHKE- JA VIRGESTUSMAA	4
2.1. Munitsipaalomandisse taotletavad.....	6
3. HALJASALA MAA	7
3.1 Munitsipaalomandisse taotletavad.....	7
4. TEEMAPLANEERINGU ELLUVIIMINE	8

1. SISSEJUHATUS

Pöide valla üldplaneering koostati aastatel 1998-1999 ja kehtestati Pöide Vallavolikogu 28.05.1999 a määrusega nr 44.

Planeerimisseaduse § 8 kohaselt võib kehtiva üldplaneeringu täpsustamiseks ja täiendamiseks koostada teemaplaneeringu, milles kajastatakse vahepeal toimunud muutusi ning kirjeldatakse tulevikusuundumusi teatud eesmärkide osas. Samuti võib teemaplaneeringu algatamise põhjuseks olla asjaolu, et kehtivas üldplaneeringus ei ole teatud teemasid piisavalt käsitletud. Planeerimisseaduse § 8 lg 3 kohaselt on üldplaneeringu üheks eesmärgiks puhke- virgestusalade määramine (p 11), samuti haljasalade määramine (p 6).

Kuna praegu kehtiva Pöide valla üldplaneeringu koostamise ajal puudus seadusandluses puhke- ja virgestusmaa mõiste ning neid alasid ei käsitletud planeeringus. Käesoleva teemaplaneeringuga käsitlevatest maadest on hetkel kehtiva valla üldplaneeringus on turismiobjektidena välja toodud Pöide maalinn, Kübassaare poolsaar koos laialehelise metsa ja majakaga ja Koigi õpperada.

1.1 Seos Pöide valla arengukavaga

Pöide valla arengukavas on looduskeskkonna valdkonna üheks eesmärgiks puhke- ja virgestusalade arendamine. Kaudsemalt on teemaplaneeringuga seotud ka mõisaparkide taastamine, loodussõbralike liikumisviiside väljaarendamine ja loodussäästliku infrastruktuuri arendamine. Majanduskeskkonna valdkonna eesmärkideks on infrastruktuuri kaasajastamine ja Koigi matkakeskuse projekti loomine. Elu- ja sotsiaalkeskonna valdkondlikest eesmärkidest toetab teemaplaneering sportimisvõimaluste arendamist, valla infrastruktuuri efektiivsemat kasutamist ning üldplaneeringu kaasajastamist.

Realiseerimise kavas ette nähtud tegevused, mis on seotud teemaplaneeringuga:

- p 3 puhke- ja virgestusalade arendamine;
- p 4 mõisaparkide taastamine;
- p 8 elanike loodushoiualase teadlikkuse arendamine;
- p 9 loodussõbralike liikumisvõimaluse arendamine;
- p 16 Koigi matkakeskuse väljaarendamine;
- p 42 sportimisvõimaluste avardamine;
- p 57 tervisespordiradade planeerimine ja väljaehitamine;
- p 58 mänguväljakute ja palliplatside loomine;
- p 59 turismiobjektide arendamine;
- p 60 Koigi matkakeskuse detailplaneering ja väljaehitamine;
- p 61 sadamate ja paadisadamate arendamine;
- p 67 kalmistute korrastamine.

2. PUHKE- JA VIRGESTUSMAA

Puhke- ja virgestusmaa all mõeldakse puhkuseks, taastumiseks, liikumisharrastuseks ning muudeks kogunemisteks ette valmistatud looduslikult sobiv maa-ala. Need alad on eelkõige külaplatsid, spordiväljakud, staadionid, mänguväljakud, supluskohad ja matkarajad, samuti turismi jaoks olulised alad. Supluskoht käesoleva planeeringu mõistes on ala veekogu ääres, mille põhiülesanne on inimestele puhkuse ja ujumise võimaldamine ja kus ei ole ette nähtud nõuetekohast teenindust.

Puhke- ja virgestusmaale seatakse kasutamistingimused, mis tagavad nende puhkeotstarbelise toimimise ja hea seisundi. Neile võib rajada ainult planeeritava tegevusega seotud ehitisi (puhke-, spordi- ja kogunemisehitisi). Hoonete ja rajatiste pinna suhe maatüki kogupinda on väike, sest põhiliseks kasutuseks on tegevus välisõhus. Vaba aja veetmisega seotud rajatistele peab olema tagatud avalik juurdepääs ja vajadusel korraldatud parkimine, samuti peab olema lahendatud jäätmekäitlus. Puhke- ja virgestusmaa arendamine eramaadel toimub maaomaniku ja vallavalitsuse vahelisel kokkuleppel. Kokkuleppel võimalik ka maa ostmine munitsipaalomandisse. Puhke- ja virgestusmaa katastriüksuse sihtotstarve võib olla ärimaa, kui maalt taotletakse kasumit. Kui maalt kasumit ei taotleta, võib maa sihtotstarve olla sotsiaalmaa alaliik üldkasutatav maa (maa on hoonestamata või paiknevad seal ainult abihooned) või sotsiaalmaa alaliik ühiskondlike ehitiste maa (maal asuvad ehitised). Samuti võib katastriüksuste sihtotstarve olla maatulundusmaa juhul kui maa on põllumajanduslikus kasutuses või kui sellel on põllumajanduslik potentsiaal. Sadamate puhul võib maaüksuse sihtotstarve olla ka tootmismaa.

Tegevuste puhul, mis on planeeritud kaitstavatele aladele, jälgitakse vastaval kaitstaval alal lubatud ja keelatud tegevusi ning kaitstavatel loodusobjektidel planeeritud tegevused kooskõlastatakse Keskkonnaametiga vastavalt alal kehtivale kaitsekorrale ja seadustest/määrustest tulenevatele nõuetele. Kaitstavate alade üldised kitsendused on toodud looduskaitseaduse §-s 14.

Lisaks kaitstavate aladega tuleb arvestakse planeeringus ka ka I ja II kategooria liikide levikualadega ja isendikaitsega väljaspool kaitstavaid alasid vastavalt looduskaitseaduse § 48 ja § 55-le.

Puhke- ja virgestusalade määramisel on aluseks võetud juba traditsiooniliste puhkekohtade paiknemine vallas. Nimetatud funktsiooni kandvate aladena on praegu kasutuses:

- Neemi külaplatsi maa (objekt nr 8 kaardil)

Neemi külaplatsil on olemas infopaviljon. Külaplatsi maaüksus on kohaliku omavalitsuse kinnisasi. Külaplatsi arendatakse külakeskuseks.

- Veere külaplatsi maa (nr 7)

Olemas kiik ja lava. Asub eramaal. Korraldatakse kontserte, etendusi ja teisi sündmusi.

- Koigi õppe-matkarada (nr 30)

Õpperada asub Põide ja Laimjala vallas, Saaremaa suurimas rabas, kus on võimalik vaadelda soo erinevad arengujärke. Rahvasuus levinud legend Koigi rabajärve maetud aaretest, mida vahel end näitavad vaimud valvavad. Parkla, infostend, 3 istepinki, puiduhakkega kaetud jalgrada ja laudrada Pikkjärveni, 3 silda, vaateplatvorm ja 9 m kõrge vaate torn. Ainuke raba Saaremaal imeilusate järvede ja älvetega, huvitav taimestik, linnustik, loomastik. Rada haldab

Riigimetsa Majandamise Keskus ning asub era- ja riigimaadel. Õppe-matkarada asub Koigi maastikukaitsealal.

- Kanissaare küla Sitme lauter ja supluskoht (nr 20)

Olemas lautrikoht, laste liivakast, supluskoht, võrkpalliplats ja ujumiskabiin. Maa-ala on reformimata riigimaal. Asub osaliselt Väikese väina hoiualal. Arendatakse kohaliku kogukonna puhkealana.

- Unguma supluskoht (nr 26)

Unguma sadama (nr 27) kõrval asub supluskoht. Asub Kahtla-Kübassaare hoiualal. Arendatakse kohaliku kogukonna puhkealana. Võimalusel arendatakse liikumisharrastusega seotud tegevusi.

- Pöide tervise- ja spordirajad (nr 6 ja 31)

Võimalus mängida discgolfi, talvel suusarajad ning suvel jooksu- ja matkarajad. Asuvad enamasti eramaadel. Maa-ala nr 6 soovitakse taotleda munitsipaalomandisse ning rajada liumägi ning teisi spordirajatisi. Lilla katkendjoonega on tähistatud ligikaudne suusarada kui joonobjekt.

- Kübassaare lautrikoht (nr 25)

Olemas muul, mis vajab rekonstrueerimist. Maa-ala on reformimata riigimaal. Asub Kahtla-Kübassaare hoiualal. Arendatakse lautrikohana.

- Kübassaare kämpinguplats (nr 24)

Kämpinguplatsil olemas kämpinguhoone, kuivkäimlad, kaev ja lõkkeplats. Planeeritakse matkaradasid ning loodusturismi arendamist. Asub Kübassaare maastikukaitseala Kübassaare metsa sihtkaitsevööndis. Kämpinguplatsilt planeeritakse ligipääsu tagamine kallasrajale.

- Kahutsi/Pöide maalinna maa (nr 1 ja 2)

Maa-alal asuvad arheoloogiamälestised: linnus (mälestis nr 12640) ja kaks kultusekivi (mälestised nr 12638 ja 12639). Planeeritakse loodusrada, 100 tamme parki, parklat ning erinevaid atraktsioone turistidele. Maa-ala nr 2 asub osaliselt Koigi maastikukaitsealal.

Võttes aluseks Muinsuskaitseameti 26.11.2015 kirja nr 5.1-17.5/2682-1 ning teemaplaneeringu täpsusastme teemaplaneeringus linnusele, reg-nr 12640, ning linnuse kaitsevööndi alale rajatiste püstitamist ei käsitleta.

Tammed istutada mälestise, Linnus, reg-nr 12640, kaitsevööndist väljapoole. Istutusala ja -viisi planeerimisse kaasata maastikuarhitekt; arvestades nii kultuurimälestisena kaitse all oleva linnuse ja kivikalmete, aga ka 2015. aastal avastatud põletusmatustega muinasaegse kalmistu (mälestiseks tunnistamise menetlus on algatatud) vahetut lähedust nii tammede istutusale kui ka muude uute rajatiste (parkla) alale, tuleb piirkonnas eeldada veel avastamata kultuuriväärtusega arheoloogiliste leidude, inimluude ja/või arheoloogilise kultuurikihi olemasolu, mistõttu tuleb vajalikel kaevetöödel tagada arheoloogiline uurimine (MuKS par 40 lg 5). Nõue on ressursse (aeg, raha) säästva iseloomuga nii istutus- kui ka ehitustööde planeerimiseks kui ka arheoloogiapärandi suhtes, sest vastavalt MuKS par 44³(1) on tööde tegija kohustatud töö seiskama, säilitama leiukoha muutumatul kujul ning viivitamata teatama sellest Muinsuskaitseametile ja valla- või linnavalitsusele, kui mälestisel, muinsuskaitsealal või mis tahes muus paigas tööd tehes avastatakse inimtegevuse tagajärjel ladestunud arheoloogiline kultuurikiht, sealhulgas inimluud, või kultuuriväärtusega leid.

Võimalusel täita Muinsuskaitseameti soovitus ning ellu viia tegevusi Linnuse vaadeldavuse parendamiseks, nt Masa-Laimjala-Tumala teelt.

- Kõrkvere Valmeranna sadam (nr 21)

Paadisadam, kus on kolm telkmaja, käimla, sadamakai ja sadamamaja. Katastriüksus on osaliselt Väikese väina hoiualas. Katastriüksus on munitsipaalomandis.

- Kõrkvere Lõpesuu sadam (nr 22) – endine külasadam. Arendatakse väike- ja kalasadamana: planeeritud muuli taastamine, ujukai ja slipp. Ujumisvõimaluste loomine ning merendusturismi arendamine. Katastriüksus on munitsipaalomandis.

- Kaldu sadam Kakuna külas (nr 29) - sadamas kaks statsionaarset kaid ning mõrrakuur ja valvurihoone. Eelkõige kalasadam, kuid samuti merendus- ja kalandusturismi arendamine ning erinevate sündmuste korraldamine. Katastriüksus on munitsipaalomandis.

- Tornimäe Põhikooli juures olev staadion, BMX rada, rularamp (nr 18). Katastriüksus on munitsipaalomandis. Võimalusel arendatakse liikumisharrastusega seotud tegevusi.

- Tornimäe Lasteaia juures olev avalik lastemänguväljak (nr 17). Katastriüksus on munitsipaalomandis.

- M. Ranna Dendraarium (nr 9). Saaremaa liigirikkaim dendraarium. Eelmisel sajandil külasepa Mihkel Ranna poolt rajatud ligi 200 liigiline dendraarium. Dendraarium on looduskaitse all.

Täiendavate puhke- ja virgestusmaadena reserveeritakse alljärgnevad maa-alad:

- endise Koigi mõisapargi maa (nr 28)

Planeeritakse laiendada ja arendada Koigi maastikukaitseala õppe- ja matkarada. Luua külastuskeskus endisesse mõisaparki, kuna maastikukaitsealal ehitamispiirangud.

2.1. Munitsipaalomandisse taotletavad

Eelnimetatud maadest tehakse käesoleva planeeringuga ettepanek taotleda valla munitsipaalomandisse:

- endise Koigi mõisa juures asuv maa (nr 28)
- Sitme lautri ja supuskoha juures asuv maa (nr 20)
- Unguma sadama ja ujumiskoha juures asuv maa (nr 26)
- Kübassaare lautri juures asuv maa (nr 25)
- Kübassaare kämpingu ja matkaradade maa (nr 24)
- Kahutsi/Pöide maalinn (nr 1)
- Pöide spordimägi (nr 6)

3. HALJASALA MAA

Haljasala maa on eelkõige puhkuseks ja virgestuseks mõeldud looduslikud ja poollooduslikud metsaalad või inimese poolt rajatud haljasrajatiste alad. Haljasala maad on Tornimäe ja Kärneri külas. Lisaks kalmistud ning köögiviljamaad korterelamute teenindamiseks. Eesmärk on säilitada keskuste roheline üldilme ja tagada piirkonna funktsioneerimine meeldiva elu- ja puhkepaigana. Vaba aja veetmisega seotud rajatistele peab olema tagatud avalik juurdepääs ja vajadusel korraldatud parkimine, samuti peab olema lahendatud jäätmekäitlus. Haljasala maa katastriüksuse sihtotstarve on sotsiaalmaa alaliigid üldkasutatav maa või ühiskondlike ehitiste maa. Samuti võib katastriüksuste sihtotstarve olla maatulundusmaa juhul kui maa on põllumajanduslikus kasutuses või kui sellel on põllumajanduslik potentsiaal.

Haljasala maana reserveeritakse alljärgnevad maa-alad, mis osaliselt kasutuses ka köögiviljamaadena, kuid eraldi katastriüksuste loomine ei ole otstarbekas:

- Kärneri külas Kärepiiku ja Kavala kortermajade ümbruses olevad kolm haljasala (nr 14,15,16)
- Tornimäe külas Kiriku ja Tormi ning Tuule kortermajade vahelised kaks haljasala (nr 12,13)

Haljasalad kasutuses kortermaja elanike poolt. Haljasaladele planeeritakse heakorra tagamist ning vabaaja ehitiste püstitamist.

3.1 Munitsipaalomandisse taotletavad

Eelnimetatud maadest tehakse käesoleva planeeringuga ettepanek taotleda valla munitsipaalomandisse:

- Kärneri külas Kärepiiku ja Kavala kortermajade ümbruses olevad kolm haljasala (nr 14,15,16)
- Tornimäe külas Kiriku ja kortermaade vahelised kaks haljasala (nr 12,13)

3.2 Valla arenguks ja ülesannete täitmiseks on vajalik järgmiste maade munitsipaliseerimine:

1) kalmistute maad (Maareformi seadus § 28 lõige 1 punkt 4), sh.:

- Põide kalmistu maa ligikaudu ha 3 ha (nr 3)
- Tornimäe uue kalmistu maa (nr 10)
- Tornimäe vana kalmistu maa (nr 19)
- Levala vana kalmistu maa (nr 4)

2) köögiviljamaad (Maareformi seadus § 28 lg 2), millised on vajalikud korterelamute elanikele maavajaduse rahuldamiseks (antakse hiljem pikaajalisele rendile):

- Puka külas asuv maaüksus Puka küla kortermajade teenindamiseks (nr 5)

4. TEEMAPLANEERINGU ELLUVIIMINE

Planeeringu rakendamine avalikes huvides toimub valla eelarve vahenditest, millele püütakse leida kaasfinantseerimise võimalusi erinevatest Eesti ja Euroopa fondidest ning eraarendajatelt. Lähtudes peamiselt avalikest huvidest ja majanduslikest võimalustest on planeeringu rakendamiseks vajalikud esmalt järgmised tegevused:

- Kohaliku omavalitsusüksuse ülesannete täitmiseks ja arenguks vajalike maade munitsipaalomandisse taotlemine vastavalt üldplaneeringu ettepanekutele.
- Üldplaneeringuga reserveeritud puhke- ja virgestusmaade ning haljasalade kasutuselevõtmine.
- Kohaliku omavalitsuse initsiatiivil koostatakse detailplaneeringud juhul, kui tegemist on oluliste avalike huvide kaitsmisega või on detailplaneeringu koostamine vajalik tulenevalt seaduses toodust, nt ehituskeeluvööndi vähendamine.